

Υπουργείο Πολιτισμού: Ανασκαφή μινωικού ανακτόρου Αρχανών

/ [Παιδεία και Πολιτισμός](#)

Ένα σημαντικό και σπάνιο εύρημα επιφύλαξε η φετινή ανασκαφή στο μινωικό ανάκτορο των Αρχανών στην Κρήτη, όπου η αρχαιολόγος δρ Έφη Σαπουνά-Σακελλαράκη συνέχισε την αρχαιολογική έρευνα για την συμπλήρωση της εικόνας του τριώροφου κτηρίου, που διαδραμάτισε, παράλληλα με την Κνωσό, σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη του Μινωικού πολιτισμού.

Πρόκειται για ένα Ιερό Πύλης, μοναδικό στοιχείο, που εντοπίζεται για πρώτη φορά σε μινωικό ανάκτορο, έξω από την κύρια είσοδό του, στο ίδιο σημείο όπου έχουν

αποκαλυφθεί τέσσερις βωμοί, καθώς και οι δύο βραχίονες της λίθινης κατασκευής εξέδρας, που στο σύνολό τους δηλώνουν την θρησκευτική σημασία του χώρου.

Στην φετινή ανασκαφή επίσης, εκτός από μία βάση διπλού πελέκεως που είχε αποκαλυφθεί παλαιότερα, βρέθηκε μία ακόμη, πυραμιδοειδής βάση στην εξέδρα, ενώ πιθανή είναι και η ύπαρξη τρίτης, καθώς σώζεται αποσπασματικά στον δυτικό βραχίονα.

Η Έφη Σαπουνά- Σακελλαράκη «επέστρεψε», για δεύτερη χρονιά, στο μινωικό ανάκτορο των Αρχανών, μετά την μεγάλη αρχαιολογική έρευνα που το αποκάλυψε, στην δεκαετία του '60 η σκαπάνη του σπουδαίου αρχαιολόγου Γιάννη Σακελλαράκη για να συνεχιστεί από εκείνη στις επόμενες δεκαετίες. Ο στόχος ήταν η αποσαφήνιση ορισμένων κτηριακών καταλοίπων, ωστόσο οι ανασκαφές επιφύλαξαν εντυπωσιακές πληροφορίες.

Τμήματα από μυκηναϊκές κύλικες

Αναλυτικά, στο Νότιο τμήμα της φετινής έρευνας, μία αυλή, νότια της εισόδου με τους τέσσερις βωμούς, ανασκάφηκε τμήμα χώρου 96 τ.μ. Στην ανατολική πλευρά η ανασκαφή συνάντησε αρχικά, τεράστια επίχωση από πλήθος πεσμένων ογκωδών λίθων. Ελάχιστα ευρήματα προέκυψαν από το στρώμα αυτό (κεραμική νεότερων χρόνων, μαζί με κεραμική ελληνικών χρόνων, μυκηναϊκή και ελάχιστη παλαιανακτορική).

Κάτω από διαταραγμένο στρώμα, στο νοτιότατο τμήμα της φετινής ανασκαφής, αποκαλύφθηκε το μυκηναϊκό στρώμα καταστροφής από πυρκαγιά που είχε καταστρέψει τμήμα του μινωικού ανακτόρου. (Οι Αρχάνες και άλλα μινωικά ανάκτορα συνέχισαν να χρησιμοποιούνται και στην Μυκηναϊκή εποχή με επισκευές / ανακαταλήψεις από τους Μυκηναίους). Από εδώ προέκυψε πλήθος μυκηναϊκών κυλίκων σε αποσπασματική κατάσταση καθώς η καταστροφή που είχε επέλθει ήταν

μεγάλη και τα κινητά μινωικά ευρήματα ελάχιστα, με χαρακτηριστικά δείγματα, ένα τμήμα λίθινου ανάγλυφου αγγείου, τμήμα ορείας κρυστάλλου κ.λπ.

Η αποκάλυψη του οικοδομικού συστήματος μιας Ιεράς Πύλης στην είσοδο του ανακτόρου με τους βωμούς και τους βραχίονες της λίθινης κατασκευής, οι οποίοι πλαισίωναν εξέδρα και δύο ακόμη βωμούς - τον μεγάλο επιμήκη και τον βαθμιδωτό βωμό - που είχαν αποκαλυφθεί σε παλαιότερες ανασκαφικές περιόδους ήταν το πιο ενδιαφέρον.

Με μυκηναϊκά ιερά πύλης έχει ασχοληθεί ο Σ. Χαριτωνίδης (1960) με κύριο παράδειγμα κόγχη στην εσωτερική πλευρά της Πύλης των Λεόντων στις Μυκήνες - πρόταση που έχει αμφισβητηθεί ωστόσο, από άλλους μελετητές- ενώ μεταγενέστερα ιερά πύλης αναφέρονται προς τιμήν θεών, όπως της Αρτέμιδος, παραλλήλως με άλλα παραδείγματα των κλασικών χρόνων. Στην Κρήτη, εξάλλου, αναφέρεται η Ειλείθυια Προθυραία, κατ'έξοχην κρητική θεότητα, δηλώνοντας την προστασία της σε έναν χώρο.

Ενδιαφέρον έχει επίσης μία λίθινη βάση, που αποκαλύφθηκε κάτω από τους ογκώδεις λίθους στα νότια της εισόδου με τους τέσσερις βωμούς. Η βάση ήταν πεσμένη από άνω όροφο μαζί με λείψανα καμένου ξύλου και τέσσερα ιδιαίτερα χάλκινα αντικείμενα/γάντζους, εύρημα που οδηγεί στην υπόθεση, ότι αποτελούσαν συνδέσμους σε ένα ξύλινο ξόανο, το οποίο στηριζόταν πάνω σ' αυτήν. Πρόκειται για ένα στοιχείο που δείχνει, ότι ο άνω όροφος ενός δωματίου στα ανατολικά της αυλής είχε ιερό χαρακτήρα.

Στο βορειότερο τμήμα του ανακτόρου αποκαλύφθηκαν χώροι διώροφοι και τριώροφοι, μιας ιδιαίτερης πτέρυγας του ανακτόρου με πολυτελή δωμάτια, τα οποία επικοινωνούσαν μεταξύ τους με διαδρόμους και θύρες, στη βάση των οποίων αποκαλύφθηκαν λαμπεροί γυψόλιθοι, δάπεδα από σχιστόλιθο κ.ά. In situ βρέθηκαν, οι συνήθειες σε όλους σχεδόν τους χώρους του ανακτόρου, διαχωριστικές/διακοσμητικές ταινίες κονιάματος, που περιέβαλλαν τις πλάκες του δαπέδου.

Βρέθηκαν και πεσμένα κονιάματα με τμήματα από τοιχογραφίες, ορισμένα εκ των οποίων σώζουν κυανό και ερυθρό χρώμα. Στο δυτικότερο τμήμα τέλος, αποκαλύφθηκε μέρος της πρόσοψης μιας θύρας, η οποία διατηρεί το υπέρθυρο και βάση παραστάδας, στο βόρειο τμήμα της, από λαμπερό γυψόλιθο.

Πρώτος που αναφέρθηκε στις Αρχάνες ήταν ο Σερ Άρθουρ Έβανς, λόγω σημαντικών ευρημάτων (σήμερα βρίσκονται στο Asmolean museum) που, προφανώς, προέρχονταν από το μινωικό νεκροταφείο των Αρχανών στο λόφο

Φουρνί, το οποίο ανασκάφηκε αργότερα από τους Γιάννη και Έφη Σακελλαράκη και το οποίο απέδωσε πέντε θολωτούς τάφους, πολλά ταφικά κτίρια και κιβωτιόσχημους τάφους Μυκηναϊκής περιόδου.

Στην ίδια την κωμόπολη, ο Έβανς είχε παρατηρήσει επιφάνειες μεγάλων τοίχων και είχε ανασκάψει τμήμα κυκλικού υδραγωγείου σε περιοχή κοντά στο ανάκτορο αναζητώντας, σύμφωνα με τις βικτωριανές αντιλήψεις της εποχής του το «θερινό ανάκτορο» της Κνωσού. Πεποιίηση που ενστερνίστηκαν και άλλοι ερευνητές (Μαρινάτος, Πλάτων).

Η χαρτογράφηση όμως, όλων των προαναφερθέντων καταλοίπων από το Γιάννη Σακελλαράκη οδήγησε στην επιλογή χώρου, που απεδείχθη, ότι ήταν το κέντρο του ανακτόρου, το οποίο απέδωσε πλήθος αρχιτεκτονικών και πολυτελών κινητών ευρημάτων. Σε γειτονική άλλωστε περιοχή, βρέθηκε το Αρχείο και ο θεατρικός χώρος του ανακτόρου (Γιάννης και Έφη Σακελλαράκη, Αρχάνες Μια νέα ματιά στη Μινωική Κρήτη τ. I & II, Αθήνα, 1997).

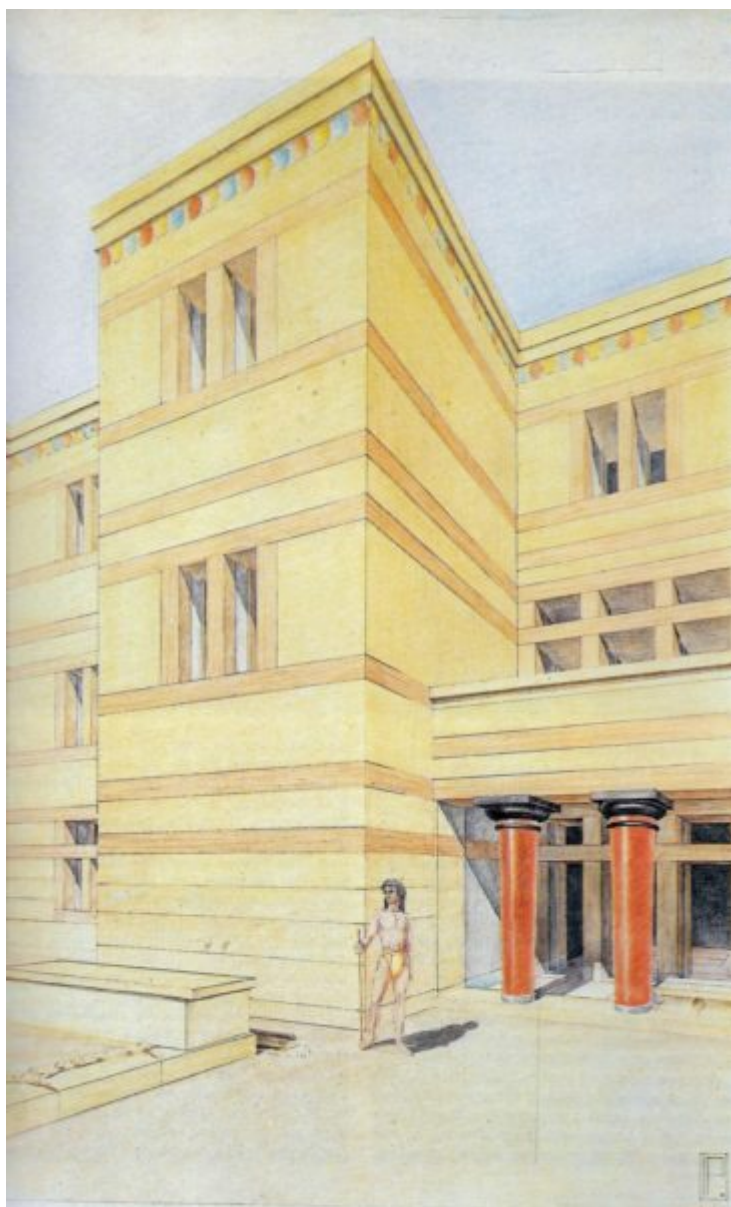
Η ανασκαφή στις Αρχάνες για την περίοδο του 2024 διεξήχθη από την εν Αθήναις Αρχαιολογική Εταιρεία υπό τη διεύθυνση της δόκτορος Έφης Σαπουνά-Σακελλαράκη με επιστημονικό προσωπικό τους αρχαιολόγους δόκτορα Πολίνα Σαπουνά-Έλλης, Δημήτρη Κοκκινάκο (ΜΑ) και Περσεφόνη Ξυλούρη.

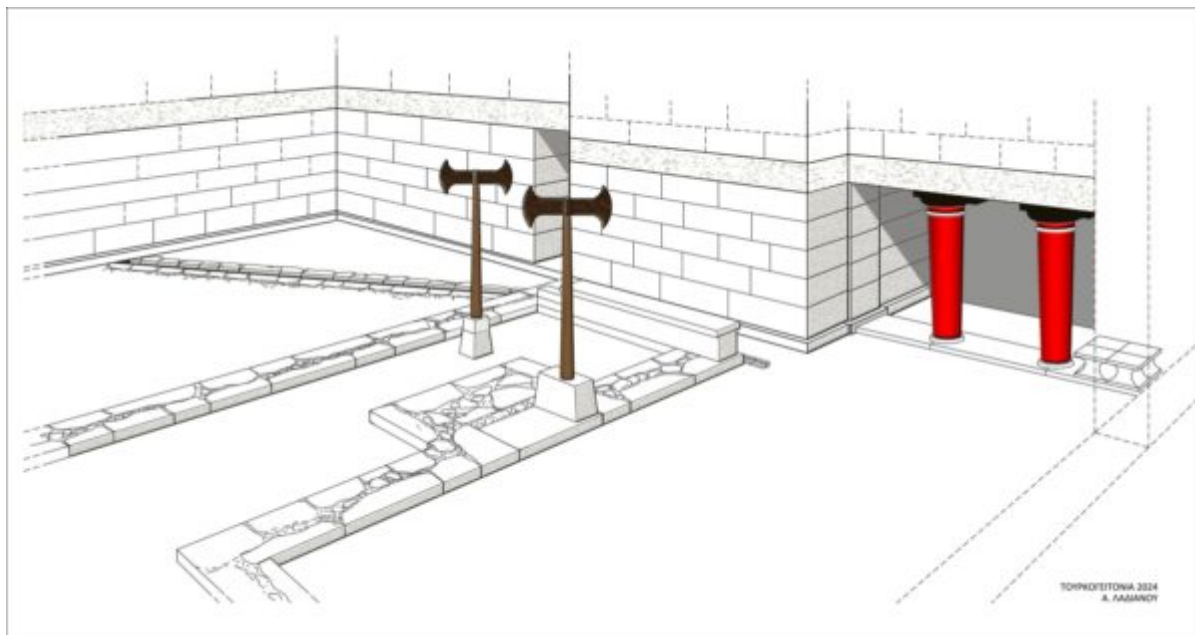
Θύρα εισόδου του δυτικού τοίχου μετά το πέρας των εργασιών

Πεσμένα τμήματα κονιάματος που σώζουν ερυθρό χρώμα

Σχεδιαστική αναπαράσταση της εισόδου του ανακτόρου των
Αρχανών με τους βωμούς

Σχεδιαστικό ανάπτυγμα της νότιας εισόδου του ανακτόρου με δύο βάσεις για διπλούς πελέκεις

Τμήμα πεσμένου κονιάματος με κυανό χρώμα